

אוסף סיפורים רצז

מתוך "ליקוטי שמואל"

מלוקט ע"י שמואל אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail.com

בזכות שמירת השבת (חנה ויסברג)

"בתיה, הקבוצה יוצאת ברכבת הערב", אמר הרב פנחס סודאק לאשתו. הוא דיבר אליה בלחישה, למרות שבביתם הפרטי לא היה איש מלבדם.

ברוסיה הסובייטית של שנות ה-40, שבה בכל פינה היו עלולים להסתתר מרגלים, מלשינים או המשטרה החשאית – מקום שעליו נאמר כי לכתלים עצמם יש אוזניים – זהירות וחשאיות היוו חלק מחייהם. לא היה מושג של "יותר מדי זהיר", במיוחד כשהנידון היה נושא מסוכן.

בתיה הייתה מודעת היטב למשמעותה של ההדגשה בדבריו של בעלה ולפוטנציאל התקווה שהיה גלום בה. בני משפחת סודאק התיישבו זמנית בלבוב, עיר הסמוכה לגבול הפולני. הם בחרו במיקום זה כדי לתכנן את בריחתם מברית המועצות. לאחרונה הם השיגו דרכונים מזויפים שיאפשרו להם להתחזות כאזרחים פולניים ולעלות על הרכבת החוצה את הגבול אל החופש.

הקבוצה שפנחס דיבר עליה היו משפחות של חסידי ליובאוויטש אחרים, אשר יחד עמו תכננו את הבריחה הנועזת הזו. אם הקבוצה תיתפס ותעודותיהם תיבדקנה ביתר קפדנות, פירוש הדבר יהיה מאסר מידי וסביר מאוד שאף גזר-דין מוות לכל אחד מהם. זה היה סיכון שהם חשו שעליהם לקחת.

"אבל היום ליל שבת", מחתה בתיה בקול.

"זה פיקוח נפש", השיב לה פנחס בקצרה אך בתקיפות.

בתיה ידעה היטב שחילול השבת מותר אם מדובר בהצלת חיי אדם. היא ידעה היטב, שסיטואציה זו מוגדרת כמסכנת חיים, וכי הנסיעה במצב זה מותרת ללא כל ספק.

"כן, כמובן", היא השיבה בקול רועד, "אבל איך נוכל אנחנו לנסוע? אחרי כל מה שעברנו כדי לשמור על קדושת השבת ולשמור את המצוות, האם נחללן כעת? בנקודה זו?" היא עצרה בהיסוס.

"זו נסיעה מסוכנת. אנו עלולים לשלם עליה בחיינו", היא טענה. "איך נוכל לצאת אליה דווקא ביום שבת קודש?"

"לא!" פסקה בתיה ונחישות רבה יותר ניכרת כעת בקולה. "אנו לא ניסע הלילה".

"אנו נפסיד את הרכבת שנוסעת עם הקבוצה שלנו", התנגד פנחס, "אולי לא תהיה עוד הזדמנות..."

"לא", התעקשה בתיה. "אנחנו לא ניסע. אני אלך ואגיד להם".

בטרם יוכל ספק כלשהו לחלחל ולערער את נחישותה, יצאה בתיה בחיפזון במורד מדרגות ביתם לעבר הדלת הקדמית. אולם בחפזונה, היא מעדה על המדרגה האחרונה ונפלה על הרצפה

כשכף רגלה מעוקמת מאוד. היא זעקה בכאב, ופנחס חש מיד לצדה. הוא עזר לה לעלות לכיסא והרים את הרגל. תוך רגעים ספורים, כף הרגל התנפחה והפכה לגוש עצום נפוח וכואב.

וכך נעשתה ההחלטה עבור בני משפחת סודאק. עם קרסולה הנפוח של בתיה, יהיה זה בלתי אפשרי לערוך את המסע.

משפחת סודאק חגגו את השבת כפי שעשו בכל שבת – באווירה שמחה ורגועה ככל שיכלו. הם השתדלו לא להרשות לחששות שלהם לפגום בקדושת השבת.

רק מקץ ימים מספר נודע לבני משפחת סודאק גורלם של האחרים שעמם כמעט יצאו לנסיעה.

באותו ליל שישי עלו המשפחות שבקבוצה על הרכבת כפי שתוכנן כשהן נושאות את הדרכונים המזויפים ואת כל רכושם עלי אדמות. החברים המבוגרים בקבוצה נשמו לרווחה כאשר חצתה הרכבת את הגבול בין רוסיה לפולין.

אך תחושת הרווחה הזו לא האריכה ימים, שכן סכנה חדשה ציפתה להם.

קבוצה של שודדי-דרכים חמושים תקפה פתאום את הרכבת. הנוסעים התחננו בפני השודדים לחוס על חייהם. "קחו את כל כספנו ורכושנו, רק תנו לנו לחיות", הפצירו בהם.

למזלם של הנוסעים, השודדים אכן גזלו את כספם ואת רכושם אך הסכימו לא להרוג את כולם. שעות רבות לאחר מכן הגיעה הקבוצה סוף סוף ליעדם בעיר לודז' שבפולין. הם היו אסירי תודה להיות בחיים אך היו חסרי כל ועניים מרודים, שכן איבדו את כל חסכוניהם.

בעיר לבוב, עם צאת השבת, החלו בני משפחת סודאק לשוב ולתכנן תוכניות לבריחתם. הם קיבלו חדשות על רכבת אחרת שתגיע ותצא מן העיר בליל שלישי הבא. כף רגלה של בתיה החלימה כליל בינתיים, ובני המשפחה עשו את ההכנות הדרושות לעלות על הרכבת.

בתיה ופנחס ושלושת ילדיהם הגיעו ללודז' ללא אירועים מיוחדים, והיו אסירי תודה על כך שהצליחו להימלט מברית המועצות ולהשלים בהצלחה את החלק הזה של מסעם אל החופש.

בזכות כף רגלה הפגועה של בתיה וקדושת יום השבת, הם ניצלו מחוויה מבהילה ומסכנת-חיים והצליחו לשמור על כספם ועל חפצי הערך שלהם, שיהיו כה חיוניים להישרדותם בארץ זרה. בתיה ופנחס שבו וחשבו, כמה אמת יש בפתגם העממי כי "יותר משעם ישראל שמר את השבת, השבת שמרה על עם ישראל".

אחת הילדות שהייתה בנסיעת הרכבת הזו שנדחתה למועד מאוחר יותר, הייתה אמי הרבנית בת-שבע שוחט, הבוגרת מבין שלושת ילדיהם של פנחס ובתיה סודאק. שנים לאחר מכן, היא החלה לשמש יחד עם בעלה כשלוחי חב"ד הראשונים שנשלחו כדי להפיח חיות מחודשת בקהילה היהודית בטורונטו. כמו אחיה ואחיותיה, ילדיהם האחרים של בתיה ופנחס, היא הקדישה את חייה לדבר שאותו נאבקו הוריה כה קשה לשמר, בעזרה לאנשים אחרים לגלות את יופייה ואת קסמה של השבת ומצוות נוספות.

בכי מאותת (על-פי 'בארות המים')

קצרה הייתה מחלתו של ר' תנחום. רעייתו הביטה בחוסר אונים בבעלה הדועך אל מול עיניה, וידה קצרה מלהושיע. אדם אמיד היה, ולא חסך בהוצאות להבאת הרופאים הטובים ביותר, אך כל הונו לא עמד מול המחלה הקשה.

לא חלפו ימים רבים ור' תנחום השיב את נשמתו לבוראו. מסע ההלוויה בחוצות העיירה רימנוב, שבה התגורר, היה כאוב. הנפטר היה במיטב שנותיו, ובלכתו הותיר חלל ריק בקרב משפחתו וכל מכריו. הכול פסעו אחרי מיטתו בראשים מורכנים ובעיניים מושפלות. מעמודי התווך של הקהילה היה, וחסרונו הורגש היטב.

במהלך ימי השבעה הרעיפו בני הקהילה ניחומים ועזרה על המשפחה האבלה. אל הבית זרמו משלוחי מזון, וכל צורכי האבלים סופקו ביד רחבה. המנחמים עודדו את האלמנה ושאר הקרובים, והשתדלו להקל מעליהם את צער האובדן.

הימים חלפו והלם האסון התעמעם ונדחק מן התודעה. המת נשכח מלב הבריות, וחיי הציבור שבו למסלולם השגרתני. רק האלמנה נותרה לבדה, מנסה לאסוף את השברים. כשביקשה לטפל בעיזבון שהניח בעלה, גילתה כי לפניה התמודדות נוספת.

מתחת לפני השטח החל להתפתח מאבק מר על ירושת המנוח. קרוביו של ר' תנחום לטשו עיניים אל כספו, בתואנות כאלה ואחרות. המתח בין הצדדים הלך וגבר. תחילה הוצנע, אך כשהובא לשולחן בית הדין של העיירה רימנוב התפוצצה הפרשה בקול רעש גדול.

הסכסוך קרע את בני הקהילה. רבים נטו לרחם על האלמנה האומללה, שכספו של בעלה היה משענת הקיום היחידה בעבורה. ואולם היו מי שהזדהו עם טענות הקרובים וסברו שהצדק עימם.

בית הדין דן ארוכות בסוגיה שהונחה לפתחו. לבסוף, לאחר דיונים רבים, הוציא את פסק דינו. לא בלב קל אך בתמימות דעים קבעו הדיינים כי הצדק עם הקרובים, וכי ירושת הנפטר תועבר אליהם. הדיינים הסבירו כי התורה הקדושה מצווה עליהם לדון דין אמת ולא לשאת פנים, גם אם הלב נוטה לטובת האלמנה המסכנה.

פסק הדין המם את האלמנה. היא התקשתה להשלים עם ההחלטה. כמוצא אחרון פנתה לכתובת הטבעית שהכירה בעת מצוקה – ביתו של האדמו"ר רבי צבי-הירש מרימנוב.

נוסף על קדושתו הפלאית ומעשי המופתים שחולל נודע הצדיק כאיש חסד מופתי, שעסק ללא הרף במעשי צדקה ועזרה לזולת. אף שבעצמו חווה סבל לא-יתואר, לאחר שהתאלמן משתי נשים ושכל שישה-עשר מילדיו, רבי צבי-הירש האיר פנים לכל אדם, והשתדל לשמח כל נדכא ונזקק.

התייפחויותיה של האלמנה נשמעו היטב מאחורי דלתו של הצדיק. "רבי, הצילני!", בכתה האישה במר ליבה. "נותרתי בחוסר כול! הדיינים נישלו אותי מירושת בעלי. האין צדק בעולם?!". ליבו של הצדיק נכמר למשמע דבריה של האישה המסכנה. הוא הבטיח לה להיכנס לעובי הסוגיה, להפוך כל אבן ולוודא שהדין נפסק כהלכה ושהדיינים כיוונו אל האמת.

זיק של תקווה ניצת בעיני האישה. היא חשה שהושט לה קרש הצלה. בצאתה מחדרו של הרבי הודתה לו נרגשות ושבה לביתה. הצדיק פנה אל אב בית הדין, רבי ישראל הכוהן רפפורט, וביקש לראות את נימוקי פסק הדין.

הדיינים היו נרגשים לשתף את הרבי הגדול בפסק הדין המורכב. "הבה נלמד יחד את הסוגיה", הציע הצדיק בענווה. ספרי הפוסקים נערמו על השולחן. הנוכחים החלו צוללים בעומקה של ההלכה, מתפלפלים בלשון השולחן ערוך ומדקדקים בדברי נושאי כליו.

עד מהרה התחוור כי דעתו של הרבי חלוקה על זו של הדיינים. הוא הקשה על סברותיהם ועל פרשנותם לדברי ההלכה. הדיינים, שהיו גאוניים בתורה ובעלי ניסיון רב בפסיקה, ומאחוריהם שנים רבות של הוראת הלכה ודיינות, השיבו בסברות ובנימוקים משלהם.

שעות רבות עלה שאון הדיון מתוך חלל בית הדין, ובסופו של דבר, כששקע להט הוויכוח, הודו הדיינים בפה מלא כי הרבי צודק. שגגה חמורה יצאה מתחת ידם, ועליהם להפוך את פסק הדין. לא הקרובים צודקים בדין, אלא האלמנה.

בלי היסוס מיהרו הדיינים לזמן את הצדדים לבית הדין, הבהירו כי טעות נפלה בפסק דינם הקודם וכי ירושתו של ר' תנחום שייכת לאלמנה ולא לקרוביו. עיני האלמנה אורו. האיום הגדול על עתיד חייה הוסר, בזכות הצדיק רבי צבי-הירש.

כשיצאו הצדדים מבית הדין, אלה בפנים מעוננות וזו בנהרת שמחה, אזרו הדיינים אומץ וביקשו מהצדיק הסבר. "כיצד ידע הרבי, עוד בטרם עיין בפרטי הסוגיה, כי טעות נפלה בפסק דיננו הקודם?", תמהו באוזניו.

השיב להם הרבי: "בספר התהילים אומר דוד המלך: 'תורת ה' תמימה, משיבת נפש'. פסק דין המכוון לאמיתתה של תורה, אינו יכול לצער כל-כך בני-אדם. כשבאה אליי האלמנה ושמעתי את קול בכייה, הבוקע מעומק ליבה, הרגשתי שככל הנראה פסק הדין היה שגוי, כי אילו היה צודק – לא הייתה האלמנה שבורה ונסערת כל-כך. אשרינו", חתם הרבי, "שזכינו להעמיד את פסק הדין בקרן אורה ולמנוע עוול חמור מהאלמנה".

ברכת המזון (מכתב שפורסם בגיליון 'על המזון' אדר תש"פ)

וכך מספר בעל העובדא משה ווילינגער, ממונסי:

לפני תקופה קצרה נסעתי עם בני משפחתי ברכב שלי מעירנו מאנסי לעיר בולטימור, לרגל חתונה משפחתית. נסיעה זו לוקחת כמה שעות, לכן עצרנו באמצע הדרך באתר מנוחה [ר'עסט איריע], כדי לפוש מטירחא דאורחא ולשאוב קצת אויר וכוח. היות ואנו רגילים כבר מזה זמן רב להקפיד על ארוחת 'המוציא', תוך נטילת ידיים וברכת המזון כראוי וכנכון, נטלנו שם ידים ואכלנו ארוחתנו, כשבדעתנו לגמור סעודתנו ברכב ולברך ברכת המזון בהמשך הדרך.

זמן קצר לאחר שהמשכנו בנסיעה, כשרצינו לברך ברכת המזון, הבחנו ששכחנו לקחת עמנו 'סידור' או 'בענטשער' [ברכון]. חיפשנו ובדקנו בין החבילות ובין השקיות אולי נמצא איזה סידור, אבל לא מצאנו כלום. או אז נזכרנו במה שמובא בשם גדולים וצדיקים, שכשאדם נקלע למקום שאין לו שם סידור לברך מתוכו, מוטב שיטריח את עצמו ויכתוב את כל נוסח ברכת המזון על דף, ומתוכו יברך ברכת המזון. ללא מחשבה נוספת חילקנו בינינו את כל ברכת המזון, וכל אחד העלה על הכתב חלק מהנוסח. כשגמרנו העברנו בינינו את הדפים על פי סדר, וברכנו את ברכת המזון מתוך הדפים. לאו בכל יומא מתרחיש לברך ברכת המזון המחולק לכמה סוגי

כתב ... ועוד יותר שמחנו שהצלחנו אף הפעם להחזיק במנהגנו היפה, לברך ברכת המזון מתוך הכתב דווקא .

בערך עשרים דקות אחרי שגמרנו עם 'פרויקט ברכת המזון', הרגשנו פתאום חבטה עזה ופיצוץ אדיר. תוך רגע הבנו שהרכב שלנו היה מעורב בתאונה רצינית. הבטנו סביבנו וראינו שכולם בסדר גמור, יצאנו מהרכב וראינו שאירעה כאן 'תאונת שרשרת', בה היו מעורבות חמש מכוניות שהתנגשו זו בזו. מכונית שלנו הייתה בדיוק באמצע, כשלפנינו שתי מכוניות ומאחורינו שתי מכוניות. ארבעת המכוניות ספגו נזקים גדולים, וכמה מהנוסעים הובהלו לבית החולים, חלקם במצבים קשים מאוד. לא יכולנו להאמין למה שעיינונו רואות – לא רק שאף אחד ממשפחתנו לא נפגע ולא נפצע כלל, גם הרכב שלנו לא קיבל שום שריטה.

לאחר שהתאוששנו מרגעי הטראומה שעברו עלינו, הודינו ושיבחנו לבורא כל העולמים על הנס הגדול והגלוי שקרה לנו זה עתה. מיד היה ברור לכולנו בלי שום צל של ספק, שכל זה היה בזכות שהתאמצנו לפני כמה דקות לברך ברכת המזון בכוונה ומתוך הכתב. וציטטתי בקול רם לכל המשפחה את ההבטחה הקדושה של בעל ה'עטרת זקנים': "המברך ברכת המזון מתוך הכתב בדקדוק ובכוונה, מסלק מעצמו צרות רבות ואסונות ל"ע".

המשפחה התורמת

המוטו המרכזי של בני משפחת דרור מגבעת זאב הסמוך לירושלים הוא לעשות ככל יכולתם כדי להפוך את הסביבה שלהם לטובה יותר. האמצעי: כמעט כל אחד מבני המשפחה תרם דרך עמותות החסד השונות בירושלים, חלקם את שיערם ואחרים אפילו כליה ומח עצם.

תרומת הכליה של אילנה דרור (52), אם המשפחה, היא מה שמוגדר 'תרומה אלטרואיסטית' לאדם שלא הכירה. לפעילות של ארגון 'מתנת חיים' היא נחשפה דרך גיסה, שקיבל תרומת כליה מהבן שלו. "אחרי התרומה הזאת הבנתי שאפשר לחיות גם עם כליה אחת והתחלתי את התהליך של בירור לתרומה", היא מספרת.

"המשפחה הכירה את המושתל רק אחרי התרומה, אבל הוא תמיד אומר לי שמאז אני כמו בת נוספת שלו. יש לנו קשר מאוד טוב. בכל יום שישי אנחנו מדברים, ונפגשים בכל שנה בהדלקת נרות חנוכה."

את החוויה של תרומת הכליה היא מתארת באופן ייחודי. "אפשר לומר שזה כמו אחרי לידה. שוכחים את הסבל ואת אי־הנוחות ומה שנשאר הוא הרווח", היא מוסיפה. "ואם משווים ביניהם, הכאב זניח לעומת הרווח."

אילנה, כאמור, לא לבד בתרומה שלה. בנה, רס"ל ע', לוחם מגלן שיסיים את השירות שלו בצה"ל בעוד מספר ימים, תרם גם הוא. עם כניסתו לצבא, בבדיקות במהלך שרשרת החיול הוא נמצא מתאים לתרומת מח עצם. "אני שונא מחטים", הוא מעיד על עצמו. "כשעברתי בשרשרת הגיוס הכנתי את עצמי לבדיקה לא נעימה והחלטתי להתמסר למען הסיכוי שאולי אמצא מתאים לתרומה. הצחוק הוא שהבדיקה היא בסך הכל דגימת רוק. כשהודיעו לי שאני מתאים לתרומה הייתי בשטח ובלי טלפונים. זה היה בשבועות המתקדמים של הטירונות. אחרי שחזרנו המפקד שלי אמר לי להדליק את הטלפון כי אימא שלי מחפשת אותי. היא אמרה לי

להתקשר ל'עזר מציון' כי נמצאתי מתאים לתרומת מח עצם. לא היה לי ספק שאתרום - כאשר אתה מבין ש'נבחרת' כדי להציל למישהו את החיים אתה נדהם. זה לא משהו שקורה בכל יום."

"המפקדים נתנו לי לצאת לכל הבדיקות בלי בעיה, אפילו שזה יצא לעתים על ימים בטירונות יחידה. גם התרומה עצמה התבצעה בתחילת המסלול ביחידה, ונתנו לי תמיכה מלאה בתהליך גם בהתחשב בעובדה שזה כרוך בלהפסיד ימים בהכשרה", הוסיף.

מהרגע שתרם, ע' מספר שבכל חודש-חודשיים התקשר כדי לבדוק מה מצב התרומה שלו. "ניסיתי להשיג מידע, לוודא שהתרומה הצליחה ועברה בשלום", הוא אומר. "הקפדתי להתקשר כדי להיות בטוח שבאמת עשיתי משהו."

לדבריו, במשפחה שלו מייחסים ערך עליון לתרומה וההורים מחנכים לזה מגיל צעיר. "זה סוג של דרך חיים. חוץ ממני גם שלוש אחיות שלי תורמות שיער באופן קבוע ל'זכרון מנחם' החל מיום בת המצווה שלהן."

והאם אילנה מסכמת כי החינוך לתרומה נעשה באופן לא מכוון. "אומנם זה נמצא בבסיס הבית שלנו, אבל זה לא מתוכנן. זה פשוט משהו שקורה", היא אומרת. "אני מניחה שהילדים לומדים את זה מתוך הדוגמה האישית שלנו, ההורים. אני באמת מאמינה שדרך החיים האמיתית היא להפוך את העולם שלנו ליותר טוב. אחרת אנחנו פשוט צריכים להסתפק בלחיות בעולם פחות טוב. אז אולי לא כל אחד יכול לתרום כליה, אבל כל אחד יכול להפוך את סביבת החיים שלנו ליותר טובה."

"משפחת דרור היא משפחה מיוחדת במינה", אומרת ד"ר ברכה זיסר, מנהלת ומייסדת המאגר הלאומי לתורמי מח עצם של 'עזר מציון'. "מדובר בצניעות וערבות הדדית שמייחדת אותנו כיהודים ומאפשרת לנו לסמוך על החברה ברגעים הקשים באמת."

המקשיבים (הרב רפאל ברלזון),

סיפר הגאון רבי יהודה גרטנר שליט"א, מלפנים רבה הראשי של קראקס, ונצואלה. בימי בחרותי למדתי בישיבת חברון בירושלים, שם זכיתי לקבוע חברותא עם תלמיד בן גדולים, נין ונכד למרבצי תורה מפורסמים, עדין נפש ואציל רוח. במרוצת הזמן הלך הקשר בינינו והתפתח, ואז למדתי לדעת שידידי מסובך עם בעיה בחייו האישיים, בהיותו עדין נפש העיק עליו העניין קשות אך הוא לא ידע כיצד לפתור את המצוקה. אינני יודע מנין הכיר הבחור את אבי, אך באחד הימים הוא פנה אלי וביקש להתארח בבית הורי בשבת. נענית לבקשתו בשמחה, וכאשר הגענו הביתה הוא קשר עד מהרה שיחה אישית עם אבי, שהתנהלה במרפסת הבית. לאחר השבת חזרנו לשגרת הלימודים בישיבה, כאשר אין לי קצה של מושג על מה הם שוחחו, למרות שזה בהחלט עניין אותי. אבל בדבר אחד הבחנתי בבירור, מאז אותה שבת הבחור השתנה כליל לטובה... תמיד הייתי סקרן לדעת איזו עצה חכמה יעץ לו אבי, אך כמובן לא שאלתי.

שנים הלכו וחלפו, אני מונית לרב קהילה ואילו הוא הפך לאחד מגדולי ראשי הישיבות בתפוצות. בהזדמנות ביקרתי בישיבתו המפוארת, והוא הזמין אותי להישאר שם לשבת. היה זה אולי תשלום עבור אותה שבת שהזמנתי אותו לבית הורי בארץ ישראל. במהלך סעודת השבת שאל אותי לפתע המארח: "אתה זוכר שהתארחתי אצלכם בשבת?" והוא מיד המשיך

ושאל: "אתה זוכר ששוחחתי עם אביך אודות ספקות שאכלו את ליבי?" נענעתי בראשי לאות הסכמה, וחיכיתי שתעלומה בת עשרות שנים תיפתר. המארח המשיך: "שוחחתי עם אביך אודות הספיקות שהתרוצצו בקרבי, אבל דע לך שהוא לא יעץ לי כלום!" התפלאתי. איך נפתרה הבעיה בלי עצה חכמה? והוא הסביר: "כאשר סיימתי לדבר ואביך התחיל לברך אותי, נצנץ בראשי הפתרון. באותו רגע החלטתי מה לעשות, וכך נהגתי. וכפי שעניך רואות, ד' הצליח דרכי".

הרב גרטנר סיים את הסיפור והוסיף: התברכנו ב'נואמים' רבים, אך בהרבה פחות 'מקשיבים'. אילו ידענו להקשיב כראוי, היו נמנעות מעמנו הרבה בעיות ומחלוקות.

5001 (אחת שאלתי).

מעשה באיש עסקים מלונדון בשם מיכאל, שבבוקר בהיר אחד עיין בטופס פירוט הצ'קים שנגבו מחשבוננו, ולתדהמתו גילה שמחשבוננו נגבה צ'ק על סך 5,001 ליש"ט (לירות שטרלינג)! הצ'ק נכתב לטובת מוסד תורני מסוים, ומיכאל הרבה לאמץ את מחשבתו, מתי תרמתי למוסד סכום כה גדול? אני מרבה לתרום סכומים קטנים, 100, 200, מקסימום 360, אך 5,001 מעולם לא תרמתי. ועוד, מהי פשרה של הלירה שטרלינג הנוספת...?!

התקשר אל המוסד, ולאחר שהפנו אותו אל המשולח האוסף כספים עבור המוסד בחוץ לארץ, העניינים התבהרו. האזינו נא לסיפור המעניין שעומד מאחורי גביית הצ'ק החרוג:

לפני מספר חודשים, ביקר המשולח במעונו של מיכאל. המשולח ביקש ממיכאל שיתרום סכום הגון בעין יפה לטובת המוסד שנמצא במצוקה. "אצל שכני, הגביר עמוס, כבר ביקרת?", שאל מיכאל. "לא", השיב המשולח. "אם כן - המשיך מיכאל - הבה 'נעשה עסק': אמסור לידך צ'ק פתוח [מבלי לנקוב במחיר] על שם המוסד שלכם, ואתה תלך לגבות צדקה מעמוס. על הסכום שיתן לך עמוס, תוסיף עוד לירה נוספת, ותרשום על הצ'ק שלי. זו תהיה תרומתי!" המשולח חשב בליבו 'כפי הנראה עמוס זה הינו קמצן שאינו נודב לצדקה, וכדי להיפטר ממני השתמש מיכאל ב'טריק' הזה...".

ואכן, נודע למשולח כי עמוס הוא עשיר קמצן, שגבאי הצדקה כבר התייאשו ממנו ואינם פוקדים כלל את מעונו... המשולח לא אמר נואש. הוא החליט לעשות 'שיעורי בית' ולברר איך וכיצד יוכל לרכך את ליבו של עמוס ולהוציא ממנו כסף לצדקה. לאחר חיטוט בעברו, גילה דבר מעניין; אביו של עמוס עבר את תלאות השואה ונעקד בה על קידוש ה', ואת התקופה הנוראה ההיא עבר יחד במחנה המוות עם לא אחר מאשר... אביו של המשולח (שלבסוף ניצל מגיא ההריגה, ועודו חי, לאורך ימים ושנים). המשולח הזדרז להתקשר אל אביו, וביקש שיספר לו על אביו של הגביר עמוס. האב סיפר לו דברים מופלאים, ובעיקר הבלתי את עובדת היותו אוהב ומכבד תלמידי חכמים. הוא העדיף להישאר רעב, וממש מסר את נפשו בחלקו את לחמו ללומדי התורה...

עם הסיפורים הללו עלה המשולח לביתו של הגביר הקמצן והתדפק על דלתו. כשהלה שמע שמדובר בגבאי צדקה, התנצל והודיע שכעת אין באפשרותו לתרום, וכאן המשולח הודיעו: "יש באמתחתי רשמים מרגשים וסיפורים מעניינים על אביך הקדוש, עובדות מתקופת השואה

שעבר. "... בעל הבית הזמינו להיכנס אל סלוננו, ולספר לו את אשר בפיו. במשך שעה ארוכה ישב המשולח וסיפר את הדברים אשר שמע מאביו. הגביר האזין, כשכולו מסוקרן ומרוגש, ומעיניו נשרו דמעות... במרכז הדברים סיפר המשולח אודות מסירותו של האב ללומדי התורה, איך שנתן בכל יום בתקופת השואה את פתו-שלו לתלמידי החכמים". דע לך יקירי - הפטיר המשולח - כי הדברים הללו מחייבים אף אותך, כבנו ממשיך-דרכו של אביך הי"ד. אם אביך התמסר כל כך עבור לומדי התורה, גם אתה צריך ללכת בדרכו" ... "אני מאוד מודה לך. חיממת לי את הלב", אמר הגביר הנרגש. הוא הוציא את פנקס הצ'קים שלו, ורשם עבור המוסד צ'ק על סך 5,000 ליש"ט!...

מיד ביציאתו ממעונו של עמוס, רשם המשולח על גבי הצ'ק הפתוח של מיכאל 5,001, כפי שהתנה עמו מיכאל - תוסיף ליש"ט אחת בצ'ק שלי !

עכשיו בא מיכאל וטוען שמעולם לא עלה על דעתו לתרום סכום שכזה. "הלא איני רגיל לתרום אלא סכומים קטנים של מאה ומאתיים, אך לא חמשת אלפים... מסרתי למשולח את הצ'ק רק משום שהייתי בטוח שגם אם עמוס יסכים לתרום, לא יתן אלא סכום מועט!". לעומתו טוען המשולח: "ברגע שלקחת את הסיכון ומסרת לידי את הצ'ק, היה עליך לקחת בחשבון כל התרחשות, כי משולח מפולפל מסוגל להתרים גם כאלו שאינם מרבים לתרום...". עם מי הדין ?

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א הציע את השאלה לפני הגאון רבי ניסים קרליץ שליט"א, ותשובתו היתה כדלהלן: בזאת יבחן מיכאל: אם את עסקיו הפרטיים, הוא מנהל באופן שמבצע עסקאות הכרוכות בסיכונים ובהימור על רכושו, כגון בהשקעות עתידיות, מניות ספקולטיביות, שיש לו אפשרות להרוויח על ידן סכומי כסף גדולים, ובמקביל להתרושש מכספו, אם כן, גם כאן, בנוגע לנתינתו לצדקה [שהיא ההשקעה הטובה ביותר], נוכל לומר, שלקח על עצמו את הסיכון וההימור בהפקידו בידי המשולח צ'ק פתוח. ויתכן שהציב אתגר מיוחד בפני המשולח - להוציא מהעשיר הקמצן כספי צדקה, ואם יצליח במשימה, גם הוא מוכן להירתם למגבית ולתרום מכספו. ולכן, גם אם מדובר בסכום גדול, עליו לתנו לצדקה. אמנם, אם בעסקיו הפרטיים הוא אדם זהיר, שקול ו'סולידי', אזי נוכל לומר שזוהי "נתינה בטעות". [ובכל זאת יש לגבות ממנו ממון בשיעור שרגיל ליתן בדרך כלל]. וסיים הגר"נ קרליץ: כך או כך, אם לעצתי ישמע, כדאי לו להציל את נפשו מספיקות, ולהשאיר את ה- 5,001 ליש"ט בידי הצדקה!

כוחה הנורא של השבת. (גיליון טוב לחסות בה' בא תש"פ).

"שמע לעצתי, אמרתי לאותו יהודי. אם אתה באמת אוהב את השבת ורוצה לענג אותה - תישאר בתור עם כל המוצרים ותצפה לישועה. אם תאמין בה' ותרצה את עונג השבת באמת - בוודאי הקב"ה יתן לך".

סיפר מגיד המישרים הרה"ג ר' חיים זאיד שליט"א, מעשה מדהים שאירע עמו לאחרונה.

ערכת קניות בצרכנית 'יש חסד' ונעמדתי בתור לקופה לתשלום. מאחוריי נעמד יהודי יקר עם עגלה ודפק לי על הגב. "כבוד הרב, האם אפשר לשאול שאלה?" - בבקשה, ענית". אינני נוהג להשתמש בויזה או בצ'קים, ואני מחזיק באמתחתי רק מזומנים. והנה כעת עשיתי קניות של כיבוד ומיני מתיקה לשבת ב-200 ש"ח כפי הסכום שהיה לי באמתחתי. אלא שממש כעת,

בעודי ממתין לתור בקופה, אשתי מצלצלת אליי ואומרת ' –יעקב תשמע, תשאיר 100 ש"ח בצד ותעשה את הקניות של הפינוקים רק במאה ש"ח הנותרים". 'למה? שאלתי". כעת ניגש ועד הבית ואמר לי שהוא כבר מחכה זמן רב ל-100 ש"ח של ועד הבית, ואמר שאם לא ניתן זאת היום – זה גזל! אנא ממך, תקנה לכבוד שבת רק במאה ש"ח ואת השאר נעביר לוועד." כעת שואל אותי היהודי: "מה לעשות, הרב זאיד? – האם להוריד את המוצרים לכבוד שבת קודש לטובת ועד הבית, או להשתמש בכל הסכום לכבוד השבת ולדחות את התשלום לוועד הבית למועד מאוחר יותר." "שמעתי את דבריו ואמרתי לו: בוודאי שאתה חייב לשלם מיד לוועד הבית – הרי זה גזל גמור. אך שמע לי, אם אתה באמת אוהב את השבת הקדושה ומעריך אותה, ובאמת רצונך לענג אותה ולשמוח בה, תישאר בתור עם כל המוצרים ותצפה לישועת ה'. במידה ולא תזכה לישועה – תוריד חצי מהמוצרים, אך אם תאמין בה' ותרצה את עונג השבת באמת – בוודאי ה' ייתן לך ותיוושע." אורו עיניו משמחה והוא אמר לי: "אתה בטוח, הרב." "השבת מבטיחה זאת, לא אני – השבתי לו. כך סיימנו את השיחה, והוא חזר לתור מתוך שמחה עצומה ואמונה בה' כי זכות שבת קודש תביא לו ישועות.

בינתיים, רואה אותי עוד יהודי וניגש אליי. "כבוד הרב, יש לי שאלה בהלכה". כן, בבקשה, מקווה שאצליח לענות... ואז הוא החל לספר: "הסתובבתי כעת כאן בסופר ומ' צאתי כרטיס של 'ש' המוטען ב-100 ₪, כשאיני יודע של מי הוא – מה עליי לעשות." "התלהבתי מהעניין ואמרתי לו: כמובן שתנסה לעשות השבת אבידה. תיגש אל הקופה הראשית ותבקש שיכריזו שם שלמי שאבד הכרטיס שיגש אליך.

אותו בחור הלך לקופה הראשית, שם הכריזו כמה פעמים על הכרטיס האבוד, אך אף אחד לא בא לדרוש זאת. הוא חזר אלי שוב ושאל אותי מה לעשות. ע"פ ההלכה, השבתי לו, כיוון שאין לדבר סימנים ואף ניסית להכריז – הרי אלו שלך. אבל אם אתה רוצה לשמוע לי ולעשות בזה חסד עצום – מאחוריי עומד בתור יהודי יקר שחסרים לו 100 ש"ח לקניות לשבת. אם תשמע לי, תשמח אותו ותיתן לו את זה, בלא שידע ששלחתי אותך, ובוודאי תעשה בכך דבר גדול". בשמחה כבוד הרב, תודה על העצה, "הוא השיב. הוא ניגש אל היהודי מאחוריי ואמר לו בטבעיות: "תשמע ידידי, מצאתי פה כרטיס של מאה שקלים ואני לא יודע של מי הוא, אולי תיקח אותו בשבילך." "?! אותו יהודי מאחוריי שהמתין לישועת ה', קפץ משמחה: "באמת?!... ואווו, תודה רבה לך! שה' יברך אותך!". הוא לקח את הכרטיס וקנה את כל המוצרים ב-100 ש"ח כשהוא מותיר מאה שקלים לתשלום החוב לוועד הבית.

הוא יצא מהסופר צוהל ושמח, מתקשה להאמין לישועה הגדולה ואמר לי: "הרב זאיד, אתה לא תאמין מה קרה לי. זה סיפור השגחה פרטית מופלאה. האמנתי במה שאמרתי, עמדתי בתור והתחלתי לשנן ללא הרף כי השבת היא מקור הברכה, והרי אמרו חז"ל כי 'כל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה ועד ראש השנה, חוץ מהוצאות שבת וימים טובים ושליחת בניו לתלמוד תורה – שאם הוסיף, מוסיפין לו'. שיננתי שמה שאני קונה לשבת זה לא ממה שיש לי, אלא זה מאוצר של מתנת חינם שה' נותן למי שמענג את השבת, אשר היא מקורן של כל הברכות והשפע הגשמי והרוחני – ואז לפתע ניגש אליי אותו אדם ומגיש לי כרטיס טעון בסכום שהיה חסר לי בדיוק. איזו השגחה פרטית! חבל שלא ראית את זה. אתה חייב לספר את זה בהרצאות שלך...!" ואני חייכתי בהתלהבות ועשיתי עצמי כמי שאינו יודע כלל מכל העניין. אך

דבר אחד ידעתי, כי לא ממני באה לו הישועה, אלא מכוח אמונתו בקדושת השבת ובמעלתה, אשר היא זו ששילמה לו. כי 'כל המענג את השבת – נותנין לו נחלה בלא מיצרים'